

Tarım Muhasebesinin Tanımı, Önemi Ve Amaçları

Prof.Dr.Halil Fidan¹

¹Ankara Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü Dışkapı/Ankara

Tel: 0312 5961487, e-mail: fidan@agri.ankara.edu.tr

Özet: Tarım muhasebesi; Tamamen veya kısmen mali karakterde ve para ile ifade edilebilen işlemlere ait anlamlı ve güvenilir bilgiler sağlayacak biçimde, verilerin ilgili kaynaklardan toplanmasına, doğruluklarının saptanmasına, kaydedilmesine, tasnif edilmesine, rapor halinde sunulmasına, analiz ve yorumlanmasına yardımcı olarak tanımlanan ve tarım işletmelerinde gelir –gider, karlılık, maliyet vb. ölçümleri kayıt altına alan ve ölçen bir muhasebe dalı olarak görülebilir.

Zati işletmecilik dışında ticari bakımdan tarımsal üretim yapan işletmeler için kayıt oluşturma ve yönetim muhasebesi açısından fiziki performans ölçümleri için kayıt tutma, önemli hale gelmiştir. Tutulan kayıtların belli bir sistem içerisinde tutulmasında ve işlemlerin belli bir düzende yürütülmesinde muhasebe önemli olduğu düşünülebilir. Bazı zamanlar, genel anlamda düşünülürse, hesap anlamında her şeyin bir muhasebesi vardır, denilmektedir. Muhasebe dalları olarak türetilen muhasebelerin ne anlamda ele alındığı karışıklık oluşturabilir. Bu bakımdan muhasebe ve tarım muhasebesi kavramlarını anlamak, önemini ortaya koymak ve hangi amaçları gerçekleştirebileceğini belirlemek, bilimsel katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Tarım Muhasebesi, Tarımsal Faaliyet, Genel Muhasebe, Maliyet Muhasebesi

Definition, Importance And Objectives Of Farm Accounting

Abstract: Farm accounting; It is defined as assisting in the collection, correctness, determination, reporting, submission, analysis and interpretation of data from relevant sources and providing income and profit, profitability and profitability in agricultural enterprises in a way that provides meaningful and reliable information about transactions that can be expressed in whole or in part, , cost, and so on. Can be seen as an accounting entity that records and measures measurements.

It has become important to create records for commercial agricultural production enterprises other than personality management and to keep records for physical performance measures in terms of management accounting. It can be considered that accounting is important when keeping records held within a certain system and when transactions are carried out at a certain level. Sometimes, if considered in general terms, it is said that accounting has everything to account. It may create confusion as to how the accounts derived as accounting branches derive meaning. In this respect, recognizing the concepts of accounting and agriculture accounting, putting forth its importance and determining what purposes can be carried out can provide a scientific contribution.

Keywords: Accounting, Farm Accounting, Agricultural Activity, General Accounting, Cost Accounting

1.GİRİŞ

Karar almanın en etkin yolu doğru bir veri sisteminin oluşturulmasıdır. Veri, bir konu ve yönetim hakkında oluşturulmuş kayıt olarak ifade edilebilir Verinin kullanılmasındaki temel amaçlar doğruluk, gerçekçilik, ulaşılabilirlik, yorumlanabilirlik, problem çözme, planlama gibi işlemlerde katkı sağlamaktır.

Tarımsal veriler, tarımsal üretiminde kullanılan emek, arazi, hammadde, makine ve para gibi üretim faktörlerin etkin kullanılıp kullanılmadığının

ölçülmesi bakımından önemlidir. Kayıt işlemi olmazsa, veri elde edilemez ya da gerçekliği tartışılır. Özellikle tarım işletmelerinde yapılan üretim faaliyetleri genellikle çeşitli ve biyolojik özellik taşımaları nedeniyle de karmaşıktır. Bu bakımdan, doğru ve gerçek veri, tarım işletmelerinde, diğer işletmelerden daha önemli olduğu düşünülmektedir. Bu kapsamda, tarım işletmelerinin belirledikleri amaçlarına ve kararlara ulaşabilmeleri için temel işlevlerini başarıyla yerine getirmelerini sağlayacak en önemli kaynağın muhasebe kayıtları tutularak veri sisteminin oluşturulması olduğu görülebilir. Gerek dış çevresi

ve gerekse kendi örgüt yapısı içindeki değişimleri algılayamayan ya da değerlendiremeyen bir sistemin, varlığını uzun süre sürdüremeyeceğinin örneklerini hemen her alanda görmek mümkündür(Anonim,2018).

İşletme yöneticileri, politika oluşturucular amaçlarına ulaşabilmeleri için karar verme sürecinde de veriye büyük gereksinim duyarlar. Ortaya çıkan sorunların çözülmesinde sorunun karmaşıklığından çok, sorun hakkında veri ve bir dayanağa sahip olunması önem taşır. Sorun hakkında ne kadar çok dayanak sahibi olunursa, alınacak doğru kararlar ile belirsizlik ya da risk o kadar azalmaktadır. Belirsizlik ya da risk durumunda karar vermek zorunda olan bir yöneticinin vereceği kararın geçerli ve güvenilir olmayacağı açıktır. Bu nedenle yöneticiler hem işletme içinden, hem işletme dışından geçmişle ya da bugünle ilgili çeşitli verilere ihtiyaç duyarlar. Küçük ya da büyük tüm örgütlerin üzerinde önemle durdukları sorun, yöneticilere gerekli olacak her türlü veriyi sağlayacak etkin ve gelişmiş muhasebe kayıt sistemini kurmaktır. Çünkü işletmelerde kullanılan veri kayıtlarının karmaşıklığının artması, bu verilerin istenen şekilde, hızda ve doğrulukta düzenlenmesini, akılcı ve ekonomik biçimde yönetilmesini ve istenen verilere hızla erişilmesini zorlaştırmıştır.

Muhasebe verileri tüm işletme kayıtlarının ve belgelerinin önceden belirlenmiş bir sistem gereğince tutulması, sınıflandırılması, düzenlenmesi ve korunması sürecinde yapılması gereken tüm işlemleri kapsamaktadır. Kayıt tutma süreci ne kadar bilimsel esaslara ve anlamlara dayandırılırsa, o ölçüde etkili ve bilimsel amacına ulaşmış olacaktır. Muhasebe kayıtları tutulduğunda, yöneticiler, politikacılar gibi karar vericiler işletme hakkında gerekli bilgiyi sağlayabilecekleri için zamanında ve doğru kararlar verebileceklerdir.

Muhasebe, işletmelerin varlıklarının ve kaynaklarının oluşumunu, bunların kullanılma biçimini, işletmelerin yaptığı işlemler sonucunda bu varlıklardaki ve kaynaklardaki değişimleri, işletmelerin mali durumlarını açıklayacak bilgileri sağlayan ve bu bilgileri ilgili kişi ve kurumlara ileten bir bilgi sistemi ile oluşmaktadır. Muhasebe sadece kar amacı ile kurulan işletmelerle ilgili değil, kar amacı gütmeyen yani topluma fayda için hizmet veren tüm kuruluşlar için de geçerlidir. Bu yüzden işletmeler denilirken tüm kuruluşları kapsamaktadır. Ama genelde muhasebe sistemi kar amacı güden işletmeler için daha da önemlidir

(Anonim/a,2018).Sonuçta tarım işletmesinde bir işletme olmakla birlikte, Tarım muhasebesi açısından kapsam biraz daha farklıdır.

Bazı zamanlar, genel anlamda düşünülürse, hesap anlamında her şeyin bir muhasebesi vardır, denilmektedir. Muhasebe dalları olarak türetilen muhasebelerin ne anlamda ele alındığı karışıklık oluşturabilir. Bu bakımdan muhasebe ve tarım muhasebesi kavramlarını anlamak, önemini ortaya koymak ve hangi amaçları gerçekleştirebileceğini belirlemek, bilimsel katkı sağlayabilir.

2.TARIM MUHASEBESİNİN TANIMI

Muhasebe, Arapça bir sözcük olan “muhāsaba” kelimesinden dilimize geçmiştir. Muhāsaba, hesaplaşma, hesap ilmi anlamına gelmektedir. Muhāsaba kelimesinin kökeni ise yine Arapça olan ve hesap anlamına gelen “hasāb” kelimesinden gelmektedir. Bu kelimenin kökeni ise Arapçada “hsb” köküne dayanmaktadır ve mahsup, muhasebe, hesap eş kökenli kelimelerdir. Batı Avrupa dillerinde de muhasebe, hesap sözcüğünden türemiştir. Örneğin Fransızca’da “Comptabilite”, “Compte” sözcüğünden, İngilizce’de “Accounting”, “Account” sözcüğünden türemiştir. Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre Muhasebe kelimesi, “hesaplaşma, karşılıklı hesap görme, hesap işleri ile uğraşma” anlamına gelmektedir (Anonim/b,2018).

Muhasebe toplumun en küçük birimi olan aileden büyük holding ve şirketlere kadar herkesi çok yakından ilgilendiren geniş bir kavramdır. Basit anlamda muhasebe hesap tutma anlamına gelmektedir. Her iktisadi kuruluşun belli bir geliri ve yapılması gereken giderleri vardır. Gelirin en verimli şekilde harcanması ve karlığın sağlanması her iktisadi kuruluşun ana maçıdır. İşte, gelir-gider hesaplarının yapılması bir muhasebe işlemi gerektirir. Tarım işletmelerinde bu gelir-giderler diğer işletmelere göre biraz daha karmaşık olduğundan hesap işlemleri daha kapsamlıdır.

Muhasebe genellikle süreci kapsamında yapılan işler (işlevler) olarak tanımlanır. O halde muhasebe süreci nedir? Ona bakmak gerekir. Muhasebe Süreci; işletmelerin mali nitelikteki işlemlerine ilişkin bilgiler, muhasebe tarafından belirlenmekte, izlenmekte ve raporlanmaktadır. Muhasebenin bu fonksiyonlarını yerine getirebilmesi belli süreci gerektirir, Bu sürece Muhasebe Süreci Denir.

Muhasebe Sürecinin başlaması ile tamamlanması arasında geçen süreye Muhasebe dönemi denir. Muhasebe dönemi bir yıl olabileceği gibi bir yıldan daha kısa da olabilir. Türkiye’de vergi Kanunlarına göre, Muhasebe Dönemi bir takvim yılı olarak belirlenmiştir. Buna göre, Muhasebe dönemi 1 Ocakta başlar, 31 Aralıkta sonra erer. Yeni işe başlayan işletmelerde muhasebe dönemi, işe başlama tarihi ile yılsonu arasında kalan süredir (Anonim/c,2018).

Muhasebe Sürecinin Aşamaları

1) İşe başlama bilançosunun Düzenlenmesi

2) Belge ve bilgilerin Toplanması

3) Yevmiye defterine kayıt

4) Defteri Kebire (Büyük Defter) Kayıt

5) Aylık Mizanların Düzenlenmesi

6) Dönem sonu envanter işlemlerinin yapılması

7) Kesin mizanın Düzenlenmesi

8) Dönem sonu bilançosunun ve dönem gelir tablosunun düzenlenmesi

9) Dönem Hesaplarının kapatılması

10) Yeni Döneme Geçiş Hesapların yeniden açılması

Şekil 1. Muhasebe Süreci

Kaynak: Anonim/d.,2018. <https://www.slideshare.net/okangal/muhasebeye-giri>

Muhasebe genel olarak hemen hemen çoğu yazar tarafından aynı ifadeler ile tanımlanmaktadır. Muhasebe; Tüm iktisadi kuruluşların mali nitelikteki işlemleri ve olayları para ile ifade edilmiş şekilde kaydeden, sınıflandıran, özetleyerek rapor eden ve sonuçlarını yorumlayan ve analiz eden bir bilim dalıdır (Kaygusuz vd,2012, Akdoğan ve Sevilengül,1995,Gürsoy,2011,Koç Yalkın,2005,Lazol,2011,Örtem,2003).

Tarım muhasebesi de tanımlanırken iktisadi bir kuruluş olan tarım işletmeleri içinde benzer bir tanımlama yapılabilmektedir. Burada tarım işletmelerinin diğer işletmelerden farklılığı faaliyet sahasından kaynaklanmaktadır. Bir tarım işletmesinin faaliyetleri tarımsal üretimden kaynaklanmaktadır. Bu yüzden Tarım muhasebesine tarımsal faaliyet muhasebesi olarak isimlendiren yazarlarda vardır (Gökgöz,2013). Tarımsal faaliyet; Tarımda toprak ve hayvan kaynağını ve gen kaynaklarını kullanarak bitkisel ve hayvansal ürünleri üretmek ve bu ürünleri kısmen

işleyerek işlenmiş ürünler elde etmek işidir (Açıl,1980). Ancak muhasebe açısından tarımsal faaliyet çok gelir ve giderlerin aslının bilinmesi ve onun üzerinden işlem yapılması açısından karmaşık yapıdadır. Örneğin; tarımsal üretim desteklemeleri için yapılan ödemelerin gelir alınıp alınmayacağı gibi faaliyetlerinin esasının anlaşılması gerekir.

Şimdi tarım muhasebesini yukarıda ifade edilen süreç açısından tanımlarsak; tarım muhasebesi; tarımsal faaliyetlerin oluşmasında, mali nitelikteki işlemleri ve olayları para ile ifade edilmiş şekilde tarımsal faaliyet verilerini kaydeden, sınıflandıran, özetleyerek rapor eden ve sonuçlarını yorumlayan ve analiz eden bir sistemdir.

Bizim yaptığımız bu tanımın dışında; bazı tarım muhasebesi yazarları tanımları şöyledir: (Aras,1988) e göre tarım muhasebesi; tarım işletmelerinin tarımsal faaliyetlerinden doğan finansal işlem ve olayları kaydeden, daha sonra bu kayıtları amaca uygun şekilde özetleyen, analiz

eden ve bunlardan faydalı sonuçlar çıkaran bir muhasebe dalıdır.

(Çetin ve Tipi,2007)e göre, tarım muhasebesi; Bir bilgi ve kontrol sistemi olan muhasebe işletme yapısına göre değişik görevler üstlenmektedir. Küçük işletmelerde vergi takibi, gelir-gider, borç-alacak kontrolü yeterli bulunurken, büyük işletmeler bunların yanısıra kurum ve kuruluşlara bilgi vermek üzere analiz ve rapor hizmetlerini de sunmaktadır.

(Gökgöz,2013) Tarımsal faaliyet muhasebesi olarak tanımlama yapmaktadır. Bu tanıma göre muhasebe; tarım işletmelerinin faaliyetlerinden doğan finansal işlem ve olayları kaydeden, daha sonra bu kayıtları amaca uygun şekilde özetleyen, analiz eden ve bunlardan faydalı sonuçlar çıkaran bir muhasebe dalıdır.

2.TARIM MUHASEBESİNİN AMACI VE ÖNEMİ

Tarım muhasebesinin genel olarak esas amacı; Bir tarım işletmenin varlık ve kaynakları ile ilgili mevcut durumunun (envanter) saptanması ve yönetim ile denetiminin sağlanması, tarım işletmesinin ve işletmeyle ekonomik ilişkisi olan yatırımcıların ve iş ilişkisi içinde bulunan kişi, kurum ve/veya kuruluşların izlenmesi ve karlılık potansiyelinin bilinmesi, tarım işletmesi faaliyet sonuçları ile ilgili temel ve ek mali tabloların ve dönem sonu sonuçlarının işletme sahiplerine, yöneticilerine, finansal kuruluşlara, potansiyel yatırımcılara ve diğer ilgililere ekonomik performans değerlemesi yapmalarına imkan sağlanması, olarak ifade edilebilir.

Özellikle büyük tarım işletmelerinde, faaliyet konusu tarım olsa da; faaliyetlerin çeşitliği, niteliği, hacmi ve kârlılığından dolayı sanayi işletmesi gibi yönetilmeleri gerekmektedir. Böyle işletmelerde, yatırım maliyetlerinin yüksekliği bu alana yönelenlerin sermaye şirketi şeklinde kurulmasını avantajlı kılmaktadır. İşletme yönetimince üretim, pazarlama, finansman ve muhasebe gibi bölümler oluşturularak üretimden satışa kadar birçok alandaki faaliyetlere yön verilmektedir. Özellikle son yıllarda ihracata ağırlık verilmesi sayesinde tarımda gelişim hızının artması, muhasebe bölümünü önemli bir konuma taşımaktadır

Tarım işletmelerinde muhasebenin önemi ile birlikte sorumluluğu da artmaktadır. İşletmeler, kuruluşundan faaliyetlerinin sona ermesine kadar olan tüm işlemlerde yasalarda belirlenen hak ve yükümlülükler çerçevesinde hareket etmekte

yükümlüdür. Finansal muhasebe, işletmelerin ekonomik ve mali yapısı hakkında veriler toplayıp finansal tablolar aracılığı ile ilgililere sunarken vergi ve diğer konularla ilgili beyanname, form gibi bir takım yasal yükümlülükleri de yerine getirmektedir. Ayrıca ekonomideki gelişmelere paralel olarak muhasebede ortaya çıkan sorunların aşılması için, muhasebenin temel kavramlarında veya genel kabul görmüş ilkelerinde değişiklik yapmak yerine, finansal tablolara ek olarak kamuoyuna gönüllü açıklamalarda bulunma seçeneği benimsenmelidir.

Tarım sektöründe üretim süresinin uzunluğundan dolayı yapılan yatırımlar, ekilen ürünler meyvesini hemen vermez. Bu nedenle aradan geçen süre zarfında katlanılan giderlerin unutulmaması için kayıt altına alınması gerekmektedir. En basit muhasebe uygulamalarında bile giderler yazılarak hasat zamanı gelirlerle karşılaştırılmakta, böylece kâr veya zarar durumu şekillenmektedir. Günümüzde büyük işletmelerde muhasebe vergisel boyutundan çıkıp karar alma mekanizmasına olan katkısından dolayı, tarım işletmeleri ürettikleri veya üretecekleri ürün ile ilgili aşamaların birçoğunda maliyetleri hesaplayarak üretim deseni ve miktarına yön vermektedir (Demirkol,2006).

Tarım işletmesinde muhasebenin önemi; işletme yönetimi ile işletme faaliyetleri arasında köprü görevini üstlenmesidir. Bu bakımdan işletme yönetiminin, bir bilgi sistemi olarak muhasebe sisteminden yararlanmasının vazgeçilemez öneme sahip olduğu söylenebilir.

3.TARIM MUHASEBESİNİN YARARLARI

Tarım işletmelerinde muhasebe uygulamaları bir kısım istisnalar dışında diğer işletmelerdeki gibi tutulması önerilmektedir. Ayrıca bu uygulamalar işletme amaçları için de gereklidir. Zira işletme faaliyetlerinin sağlıklı yürütülebilmesi için en önemli bilgiler muhasebeden alınır ve işletme bu bilgilerle başarısını ölçer. Dolayısıyla muhasebe, yönetime yardımcı olan, bilgi veren, en önemli bir sistemdir. Ayrıca işletme, muhasebe vasıtasıyla belirlenen kâr üzerinden ödemek zorunda olduğu vergi miktarını da belirler. Bunun dışında işletme dışındaki üçüncü kişilere de bilgi sunarak yardımcı olur (Özkan,2001).

İşletme içi ve işletme dışına bilgi sunan muhasebenin, tarım işletmelerine sağlayacağı yararlar özetle şu şekilde açıklanmıştır. Bu yararları aşağıdaki başlıklar altında incelemek mümkündür (Özkan,2001).

3.1. Hesaplanacak Vergiye Temel Olma

Faaliyet dönemini karlı bir şekilde tamamlayan çiftçi, elde ettiği karın vergisini ödemek durumunda olabilir. Vergi beyannamesi işlemleri muhasebe kayıtlarının usulüne uygunluğu ile yakından ilgilidir. Çünkü beyannameye esas olan bilgiler, muhasebe kayıtlarından alınır. Muhasebe kaydı tutmayan bir çiftçi, genellikle gelirinin ve dolayısıyla ödeyeceği vergisinin kendisine daha maliyetli olduğunu görecektir. Çiftçi, beyanname dönemi geldiğinde (muhasebe kaydı olmadan) yıl içinde yaptığı bütün işlemleri aramak zorunda kalacak ve muhtemelen yaptığı ödemelerin bir kısmını da unutacaktır. Bu işlemlerden satışlar; genellikle büyük miktarlarda ve aralıklı olduğundan kolaylıkla hatırlanabilir. Fakat çoğu giderler küçük, günlük veya haftalık niteliktedir. Bu bakımdan yılsonunda bunların hatırlanması zordur. Bu yüzden hesaplanacak kâr ve bu kâr üzerinden ödenecek verginin çiftçiye maliyeti daha yüksek olacaktır. Fakat muhasebe kaydı tutan bir çiftçi, vergi mevzuatı karşısında gerçek gelir üzerinden vergi ödeyecektir. Keza bu çiftçi, idarenin re'sen takdir yetkisi suretiyle fazla vergi ödeme ihtimalinden de kurtulacaktır.

Görüldüğü üzere, usulüne uygun bir muhasebe kaydı tutan tarım işletmesi, hem yasal sorumluluğunu yerine getirmiş; hem dönem karı ve bu kâr üzerinden hesaplanacak verginin daha doğru hesaplanmasını sağlamış; hem de ülkesine karşı yükümlülüğünü ve sorumluluğunu yerine getirmiş olmaktadır.

3.2. Yönetim Analizi ve İşletme Kararlarına Yardımcı Olmak

Tarım işletmesindeki muhasebe kayıtlarından sağlanan bilgi, aynı zamanda işletmenin kârını ve dolayısıyla öz kaynağını artırıp artırmadığını belirlemek açısından da önemlidir. Zira muhasebe kayıtlarından sağlanan bilgiler; işletmenin faaliyet değerleri, varlıklardaki değişiklik, ayrılacak amortisman, sermaye üzerinden sağlanan kazanç, büyümek için yapılan yatırım maliyetleri ve işletmeyle ilgili diğer birimler için de gereklidir. Mesela, süt veya tereyağı ile ilgili bir kayıt olmadan ineğin ne kadar süt verdiğini veya işletmede üretilen tereyağı miktarını bilmek mümkün değildir. Ancak uygun kayıtlarla bu bilgiler elde edilebilir ve geleceğe ilişkin planlar yapılabilir.

Bunların dışında sözkonusu fiziki ve mali kayıtlarla, her bir liralık yemin, gübrenin vb. sağladığı kazanç veya işletmede üretilen ürünlerin maliyetine karşı sağladığı getiri ölçülebilir. Dolayısıyla çiftçi; yem,

işgücü ve sermayenin diğer işletmelerdeki veya uygulamalardaki etkinliğini gözönüne alma imkânına sahip olur. Böylelikle daha fazla uzmanlaşmaya gidilip gidilmeyeceği ve işletmeye yeni faaliyet alanları eklenip mevcut sermayeyle daha fazla karlılık sağlanıp sağlanmayacağı da rahatlıkla görülebilir. İlave olarak çiftçi, geçmiş yıllar itibarıyla, birkaç yıllık performansını gösteren kayıtlara da sahip olabilir. Muhasebe kayıtları sadece tahıl verimini, hayvancılık etkinliğini ve sermaye getirisini değil; aynı zamanda sermayedeki artışı, net varlığı, yönetim muhasebesi kayıtları ile yönetimin etkinliğini de gösterir. Şayet çiftçi; girdi-çıktı, ürün, işgücü ihtiyacı, tohum verimi ve alternatif planları uygulamak için benzer verilere sahipse, yeni bir yöneticinin etkinliğini de belirleyebilir. Bu bağlamda kayıtlar; yeni planlarla gelecek yılda yapılacak faaliyetlere ilişkin bir kıyaslama imkânı doğurarak, ihtiyaca göre, mevcutlarda ne gibi değişiklik yapılacağı hususunda karar vermek için temel verileri sağlar.

Tarım işletmesinde tutulan düzenli bir muhasebeden alınacak işgücü kayıtları bilgileri ile çalışmalara rasyonel bir yön verilebilir, ortaklar ile hesaplaşılabilir, tarım kredi kuruluşlarına gerekli bilgiler verilebilir; ayrıca borç ve alacaklar kolaylıkla izlenebilir. İlave olarak, muhasebe kayıtları, günden güne veya haftadan haftaya sürdürülecek işin sistematik bir kontrolüne de imkân sağladığından, hem malzemenin, hem de zamanın ekonomik kullanılmasına da imkân sağlar. Dolayısıyla, tarım işletmelerinin günümüzdeki başarısı, eskisine oranla daha fazla muhasebeye bağlıdır.

Muhasebenin, gerçek geliri tespit etmek, hesap dönemi içinde üretilen ürünlerin satılmayan kısmının veya elde mevcut bulunan (stoklar) hayvanların miktarını ve gelirden yarattığı artışı tayin etmek, ortak giderlerin dağıtımını sağlamak, canlı hayvanlarda, yaşlanma dolayısıyla, değer azalmalarıyla; kaza, hastalık ve ölüm miktarını belirlemek, işletmeye yatırılan sermayenin hangi varlıklara tayin edildiğini belirlemek gibi faydalarından da söz edilebilir.

Muhasebenin işletme yönetimine sağladığı faydaları çoğaltmak mümkündür. Fakat muhasebe kendi başına hiçbir işletmede yönetime yardımcı olamaz ve karı artıramaz. Çünkü muhasebe, bir amaç değil; araçtır. Bu bakımdan, işletme yönetiminin amaçlarına ulaşmasında ve işletmenin sevk ve idaresinde yönetime yardımcı olan bir vasıta. Eğer bu vasıttan yararlanılabilirse amaçlara ulaşılabilir ve fayda sağlanabilir.

3.3. Diğer Yararlar

Tarım işletmesindeki muhasebe kayıtları ve hesapları, yukarıda ifade edilenlerin dışında da yardımcı olur. Mesela, ortaklar arasında hatta baba-oğul arasındaki işletme içi ilişkiler de kayıtlarla belirlenebilir. Keza kayıtlar, çiftlik içindeki iç tüketim, ödemeler ve ortaklar arasındaki ürün paylaşımı konusundaki yanlışları da önleyebilir. Tarım işletmelerinde tutulan kayıtlar neticesinde sunulan finansal tablolar; çalışanlara, sendikalara, tüketici gruplarına ve işletmenin kazancıyla ilgilenen kişilere de bilgi sunar. Çünkü muhasebe, çok farklı bilgi kullanıcılarının ihtiyaçlarına göre bilgi üretmek durumundadır. Mesela, çevre problemleriyle ilgilenen bir tüketici grubu veya işletmenin gelirini haber yapmak isteyen bir gazete, bu bilgileri kullanabilir veya işletmeyle toplu sözleşme yapacak olan bir sendika, yapacağı ücret talebini, işletmenin kârına göre belirleyebilir.

Ayrıca, tarım işletmesindeki muhasebe kayıtları, tarımsal kredi ve finans sağlama için de önemlidir. Zira çoğu banka ve diğer borç veren finansal kurumlar, bu işletmelerden net varlık durumu hakkında bilgi isterler ve daha önceki borçlarının da minimum olmasını arzularlar. Dolayısıyla tarım işletmesinin amaçlarına yönelik olarak tutulan muhasebe kayıtları, işletmenin bu tür işlerini de büyük ölçüde kolaylaştırır, işletmenin etkinliğini gösteren kayıtlar, kredi sağlamak isteyen çiftçinin, kazanma gücünü anlattığı sözlü ifadelerden daha kolay elde edilir ve daha etkilidir. Bazı kredi kurumları çiftçinin borç kayıtlarını ister ve çoğu kredi kurumları da borç kaydı tutulmasını tavsiye eder. Ayrıca çiftlik kayıtları devlet tarafından yayımlanacak istatistikî bilgilere de temel oluşturur.

Yönetim kararlarına yardımcı olan muhasebe sistemi ile yapılacak faaliyetlere yön verilebilir ve en uygun varlık bileşimi oluşturularak kaynakların daha rasyonel kullanımı sağlanabilir. Böylece tarım işletmesini oluşturan bölümlerin hangilerinin kârla, hangilerinin zararlı çalıştığı tespit edilir; gerekirse zararlı çalışılan bölümlerin kapatılmasına veya faaliyetlerinin azaltılmasına gidilebilir. Kârlı bölümlerin ise faaliyetleri genişletilebilir veya bu bölümdeki kapasite kullanım oranları artırılarak üretim artışı sağlanabilir.

Muhasebe kayıtları, işletmenin çeşitli kısımlarında yaptığı ekonomik etkinliklerle ilgili bilgilerin yanında, sermayesini tahsis ettiği önceki yıl faaliyetlerinin hangisinden en büyük kazanç elde ettiğini gösteren bilgileri de vermektedir.

4. MUHASEBE ÇEŞİTLERİ VE GENEL MUHASEBE İLE MALİYET MUHASEBESİ ARASINDAKİ FARKLAR

Muhasebe genellikle 1. Genel Muhasebe 2. Maliyet Muhasebesi 3. Yönetim Muhasebesi olarak sınıflandırılabilir (Anonim/c, 2018).

1-Genel Muhasebe (Finans Muhasebesi); Genel muhasebe işletmeyi bir bütün olarak ele alır ve genel muhasebe özellikle bütün işletmelerde uygulanıyor olması özelliğini taşımaktadır. Örneğin; eczacılık muhasebesi, şirketler muhasebesi, **Tarım Muhasebesi** gibi bilim dallarına ayrılabilir. Bu muhasebe sisteminde işletme bütün ve 3. şahıslara karşı sorumlulukları dikkate almaktadır. Yani 3. şahıslara karşı ödeme kapasitesinin ortaya konulmasındaki durumları ele alır.

2-Maliye Muhasebesi; Bu muhasebe türünde özellikle muhasebe kaydı işletme içindeki faaliyet alanları ile ilgili oluşturulur ve buradan hareketle gelir gider hesapları yapılmaktadır. Ürünün maliyet hesabı çıkartılabilmektedir.

3.Yönetim muhasebesi; işletme ile ilgili yönetim kararları amacıyla oluşturulan muhasebe kayıt sistemidir. Yönetim muhasebesi, işletme yöneticilerine işletme yönetiminde alacakları kararlarda ihtiyaç duydukları bilgi ve raporları düzenleyen, yorumlayan, denetim olanağı sağlayan muhasebe dalıdır. Yöneticilere işletmenin geleceği ile ilgili karar vermede yardımcı olur.

Genel Muhasebe ile Maliyet Muhasebesi Arasındaki Farklar (Kıral, 1988)

1-Genel muhasebe işletmenin faaliyet neticesini bir bütün olarak gösterdiği halde maliyet muhasebesi bu neticeleri elde ettiği kaynakları gösterir. Genel muhasebe işletmenin kaydını bütünüyle tutarken, maliyet muhasebesi hangi teşebbüsün ne seviyede kaynak kullandığını, gelirini gösterir. Üretim kolları itibarıyla ayrı ayrı kayıtları tutar.

2-Genel muhasebe 3. şahıslarla ilişkilerini ayarlaması, para hareketlerini takip etmesi gibi faaliyetler yanında maliyet muhasebesi işletmenin iş faaliyetleriyle alakalı hesapları yapması bu arada maliyet değerlerini hesaplaması nedeniyle içe dönük bir karakteri vardır.

3-Maliyet muhasebesinde giderler her bir faaliyet kolu itibarıyla ayrıntılı olarak tutulduğunda bu işlerin ne kadar işçilik, hammadde masraflar getireceği ve bunların hangilerinden ne kadar masraf tasarrufu sağlanacağı temin edilir. Genel

muhasebede ise bu imkân sınırlıdır. Tek bir masraf kalemi gösterilir.

4-İşletmenin çeşitli faaliyet sonuçları geçmiş yıllarda olduğu gibi kendi aralarında mukayeseye izin verilecek rasyonel bir çalışmaya maliyet muhasebesi olanak sağladığı halde genel muhasebe bu durum için yeterli değildir.

5-Maliyet muhasebesi maliyet Fiyatına bir kar ilavesi suretiyle ürünün satış Fiyatının hesaplanmasını sağlamaktadır. Genel muhasebe ise ürünler itibarıyla maliyet hesapladığı için ürün Fiyatının belirlenmesine imkân yoktur.

6-İşletmenin sevk ve idaresi için gerçek istatistik bilgileri maliyet muhasebesinde daha yeterli olmasına rağmen genel muhasebede tersidir.

7-Genel muhasebede kayıtlar belgeye dayandığı halde maliyet muhasebesinde sırf bir belge tanzim etmek için yapılır.

5.MUHASEBE FONKSİYONLARI

Muhasebenin işlevini yerine getirebilmesi için belirli görevleri vardır. İşte bu görevlere muhasebenin fonksiyonları denir. Bunlar(Anonim/c,2018);

1- Kaydetme 2- Sınıflandırma 3- Özetleme 4- Raporlama Bunlar birinci derece fonksiyonlardır. İkinci derece fonksiyonları da vardır. Bunlar mali tablolar analizinde çok sık kullanılır. Özellikle işletme yönetimi açısından analiz ve yorum çok önemlidir. Birinci derece fonksiyonlara ilave olarak **analiz ve yorum** eklenebilir.

1) Kaydetme Fonksiyonu: Mali işlemleri belgelere dayanarak muhasebe sistemine göre, muhasebe defterine kayıt yapma aşamasıdır. Bu fonksiyon muhasebenin en önemli fonksiyonudur. Kayıtlar düzgün tutulmaz ise ileriki aşamalarda buna bağlı olarak hatalar olabilecektir. İki türlü kayıt vardır. Bunlar; -Tek taraflı kayıt sistemi (brüt kar muhasebesi) özellikle işletme defteri hesabı esas alınarak kayıtlar gerçekleştirilir. İşletme defteri hesabının dikkate alınabilmesi için vergi dairesinden bilanço esasına göre mi, işletme defteri hesabına göre mi defter tutulacağı yoksa muaf olunup olunmadığı öğrenilmelidir. Genelde tarım işletmelerinde çok büyük işletme olmadığı sürece brüt kar muhasebesi uygundur.

2) Sınıflandırma fonksiyonu: Kaydedilen bilgiler belirli zaman aralıklarında derlenip, niteliklerine göre gruplara ayrılır. Böylece farklı nitelikteki ve gruptaki işlemler birbiri ile karıştırılmadan farklı sınıflarda inceleme yapılabilir. Her işlem

sınıflandırmadan kaydedilirse karışıklık olur. İşler kolaylaşır.

3) Özetleme fonksiyonu: Sınıflandırılan işlemler dönem sonlarında toplanarak daha kolay sonuçlar çıkarabilmek ve yapılan kayıtların kontrolünü sağlamak için özetlenirler. Dönem sonunda işletmeler yüzlerce binlerce işlem yapmış olabilirler. Bu işlemleri teker teker incelemek çok fazla zaman alır. Bu yüzden aynı özellikteki işlemleri özetlemek gerekir. Sınıflardaki her işlemi tek tek incelemek zor olduğu için özetlenir.

4) Raporlama fonksiyonu: Kaydedilen, sınıflandırılan, özetlenen işlemler mali tablolar aracılığı ile sonuç aşamasına getirilir. Buna raporlama işlemi denir. Raporlama muhasebe işleminin en son aşamasıdır. İşletme hakkında yorum yapmayı mümkün kılar. Analiz ve yoruma gerek duyulmasının nedeni; çünkü muhasebe bir araçtır, bilgileri kaydedip bırakır. İşletme yönetimi ile ilgili bilgi sağlamaz. Analiz ve yorumda mali tablolar dikkate alınır. Mali tablolar analizi diye geçer. Mali tablolar; en önemlisi bilançodur. Gelir tablosu, nakit akım tablosu, kar dağıtım tablosu gibi tablolar vardır. Bunların yorumlanması için önce analiz edilmesi gerekir. Mali tablolar analizi cari oran, stokların devir hızı, örneğin; stokların devir hızı 1'den büyük ise stok ağırlıklı çalışıyor demektir. O zaman talep bulunmalıdır şeklinde yorumlar ortaya koyulur.

7.SONUÇ

Tarımda üretimin ekonomik boyutu geliştikçe, karlılık ön plana çıkmakta ve muhasebenin bu işletmeler açısından önemi giderek artmaktadır. Tarım muhasebesi tutan işletmeler için muhasebe işletmelere pek çok avantaj sağlayacaktır. Bunun içindir ki günümüz tarım işletmeleri karlı ve verimli olarak faaliyette bulunabilmek için gereksinim duyduğu muhasebe kayıtları önemli bir karar mekanizmasıdır. Bu bakımdan, giriş olarak tarım muhasebesi kavramının anlamını anlamak, amaçlarını öğrenebilmek ve önemini ortaya koyabilmek için bu çalışmaya ihtiyaç duyulmuştur. Çalışmada; tarım muhasebesinin tanımı yapılmış, önemi ve amaçları ortaya konulmuştur. Daha sonra, tarım muhasebesinin tarım işletmelerine sağladıkları faydalar sınıflandırılarak incelenmiştir. Tarım muhasebesi kavramı kapsamında, muhasebe sınıfları ele alınmış ve finans muhasebesi ile maliyet muhasebesi dalları arasındaki farklar değerlendirilmiştir. Daha sonra muhasebenin tanımını ortaya koyan fonksiyonları ve kapsamı açıklanmıştır.

KAYNAKLAR

- Açıl,A.F.(1980). Tarım Ekonomisi, Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları: 741,Ankara.
- Akdoğan N., Sevilengül O.(1995),Tek Düzen Muhasebe Sistemi Uygulaması, 5. Baskı Ankara : Ankara SMMO Yayınları,
- Aras, A.(1988). Tarım Muhasebesi, Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi Yayınları No:486.
- Anonim, (2018). <http://notoku.com/dosyalamanin-amaci-ve-onemi/>
- Anonim/a,(2018).
<http://kanberkilinc.com.tr/muhasebenin-tanimi-ve-fonksiyonlari.htm>
- Anonim/b,(2018).
<http://muhasebe.istanbul.edu.tr/?p=6491>
- Anonim/c,(2018).
<http://www.muhasebedersleri.com/muhasebe-sureci.html>
- Anonim/d.(2018).
<https://www.slideshare.net/okangal/muhasebeyegiri>
- Çetin, B. ve Tipi,T.(2007). Tarım Muhasebesi, Nobel yayınları.
- Demirkol,Ö.F.,(2006). Seracılıkta Uluslararası Muhasebe Standartları'na Göre Ürün Maliyetlerinin Hesaplanması, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe – Finansman Bilim Dalı, Doktora Tezi.
- Gökgöz,A.,(2013).Tarımsal Faaliyet Muhasebesi, Ekin Yayınları.
- Gürsoy, Y. (2011). Bilgisayarlı Muhasebe, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Kaygusuz, S.Y. Aslan, Ü., Kepçe,N.,(2012). Genel Muhasebe-I, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2654 Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 1620, Eskişehir.
- Kıral, T.(1988). Tarım Muhasebesi Ders Notları.
- Koç Yalkın, Y. (2005). Genel Muhasebe, Ankara, Nobel.
- Lazol, İ. (2011). Genel Muhasebe. Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Örten R. (2003). Genel Muhasebe, Ankara, Yayın Dağıtım.
- Özkan,A.,(2001). Büyükbaş Hayvancılık İşletmelerinde Maliyetler ve Muhasebeleştirilmesi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe – Finansman Bilim Dalı, Doktora Tezi
- Tunçöz, H. A., (2011).Tarımsal Faaliyetlerin Muhasebeleştirilmesinin Türkiye Muhasebe Standardı-41 Çerçevesinde İncelenmesi: Bir Tarım İşletmesinde Örnek Uygulama, Doktora, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Yüksekokulu Dergisi, Cilt 14, Sayı1-2.